

Mnenje Evropskega odbora regij – Zaščita geografskih označb industrijskih in obrtnih izdelkov v Evropski uniji

(2022/C 61/06)

Poročevalka: Martine PINVILLE (FR/PES), članica regionalnega sveta, Nova Akvitanija

POLITIČNA PRIPOROČILA

EVROPSKI ODBOR REGIJ

Splošne ugotovitve

1. pozdravlja napoved Evropske komisije iz akcijskega načrta za pravice intelektualne lastnine iz novembra 2020, da bo preučila možnost vzpostavitve sistema EU za zaščito geografskih označb za nekmetske proizvode, in opozarja, da je k takemu pregledu pozival že februarja 2015 ⁽¹⁾;
2. ponovno poudarja, da člen 3 Pogodbe o Evropski uniji (PEU) navaja varovanje in razvoj evropske kulturne dediščine kot enega od ciljev, ki jih je treba upoštevati pri razvoju notranjega trga, da je namen člena 118 Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU) zagotoviti enotno varstvo pravic intelektualne lastnine v Uniji na notranjem trgu in da člen 169 PDEU zagotavlja varstvo pravic potrošnikov (vključno s spodbujanjem njihove pravice do obveščenosti);
3. meni, da je izraz „geografske označbe industrijskih in obrtnih izdelkov“ jasnejši in konkretnjši od izraza „geografske označbe nekmetskih proizvodov“, in se mu zato zdi primernejši;
4. pozdravlja zelo široko podporo pobudi EU za vzpostavitev sistema zaščite za geografske označbe industrijskih in obrtnih izdelkov bodisi v okviru javnega posvetovanja o začetni oceni učinka, ki ga je konec leta 2020 začela Evropska komisija, bodisi med posvetovanjem z deležniki 19. maja 2021 pred pripravo tega mnenja; zato poziva svoje člane in deležnike na terenu, naj to podporo potrdijo, tako da dejavno sodelujejo na javnem posvetovanju o geografskih označbah nekmetskih proizvodov, ki ga je Evropska komisija začela 29. aprila 2021 in bo trajalo do vključno 22. julija 2021 ⁽²⁾;
5. obžaluje, da zaradi neusklajenosti glede vprašanja geografskih označb industrijskih in obrtnih izdelkov na evropski ravni obstajajo različni nacionalni pravni instrumenti, kar slabi zaščito izdelkov in podjetij;
6. ugotavlja, da se na ravni EU različne vrste geografskih označb različno pravno obravnavajo, saj EU ureja le zaščito označb porekla in geografskih označb za vina, aromatizirana vina, žgane pijače in kmetijske proizvode/živila;
7. poudarja, da Sporazum STO o trgovinskih vidikih pravic intelektualne lastnine in Ženevski akt Lizbonskega sporazuma o označbah porekla in geografskih označbah, h kateremu je EU nedavno pristopila, ne razlikujeta med geografskimi označbami glede na vrsto proizvoda; poleg tega meni, da mora EU zaradi pristopa k Ženevskemu aktu rešiti vprašanje zaščite geografskih označb industrijskih in obrtnih izdelkov;
8. poudarja, da so podjetja, ki sodelujejo pri strategijah in postopkih, povezanih z geografskimi označbami, predvsem mikropodjetja ter mala in srednja podjetja, tudi na podeželju, ki so zakoreninjena v regijah, imajo strokovno znanje, ki je tesno povezano z zgodovino regije, in tvorijo resnične sektorske grozde. Nekatera so postala vodilna podjetja na svetovni ravni in so še posebej pomembna za delovanje evropskega gospodarstva in večjo neodvisnost EU od svetovnih trgov;

⁽¹⁾ Mnenje OR ECOS-V-064: Razširitev zaščite geografskih označb Evropske unije na nekmetske proizvode (OR-2014-05386-00-00-AC-TRA).

⁽²⁾ https://ec.europa.eu/growth/content/commission-seeks-public-opinion-protection-industrial-designs-and-eu-wide-geographical_sl

9. ugotavlja, da so geografske označbe tudi odgovor na spremembe v povpraševanju potrošnikov, ki si želijo večje sledljivosti in preglednosti glede porekla proizvoda in načina njegove proizvodnje ter večje ponudbe lokalnih proizvodov. Ta tendenca je zaradi krize zaradi COVID-19 še izrazitejša;

10. meni, da je priznavanje geografskih označb industrijskih in obrtnih izdelkov pomembno v okviru prednostnih nalog evropskih programov, ki se pripravljajo, vključno z industrijsko strategijo, zelenim dogovorom in pregledom trgovinske politike, hkrati pa je del prihodnosti podeželskih območij in razvoja kratkih dobavnih verig;

Potreba po enotnem evropskem okviru s teritorialno razsežnostjo

11. meni, da bi sistem *sui generis* za zaščito geografskih označb industrijskih in obrtnih izdelkov omogočil zlasti okrepljeno pravno varstvo za izdelke z geografsko označbo, tudi na internetu, razvoj orodij za pomoč v boju proti ponarejanju in nelojalni konkurenci, ustvarjanje in ohranjanje delovnih mest in usposabljanja na nekem območju, večjo preglednost za potrošnike in resnično priznavanje strokovnega znanja, ki je v nekaterih primerih izjemno;

12. priznava, da sistem blagovnih znamk ne omogoča učinkovite zaščite imen proizvodov in imetnikom prinaša znatne stroške;

13. zato podpira razširitev zaščite geografskih označb na industrijske in obrtne izdelke v okviru evropske uredbe, ki bi imela za pravno osnovo prvi odstavek člena 118 PDEU in bi temeljila na deljeni pristojnosti med Evropsko unijo in državami članicami ter izpolnjevala vse pogoje za skladnost z načelom subsidiarnosti, zlasti ker bi ustvarila pogoje za enako in enotno zaščito geografskih označb industrijskih in obrtnih izdelkov na celotnem notranjem trgu, hkrati pa preprečila izkrivljanje konkurence;

14. meni, da je na evropskih območjih pravo bogastvo industrijskih in obrtnih izdelkov, za izdelavo katerih je potrebno strokovno znanje, ki se prenaša iz generacije v generacijo, ter da bi ustrezna promocija in zaščita teh izdelkov lahko pripomogla k ohranjanju dodane vrednosti in delovnih mest, ki jih ni mogoče preseliti, zlasti na podeželju, ter k varstvu lokalne dediščine;

15. poudarja, da bi okrepitev položaja podjetij, ki jim je priznana zaščita geografskih označb industrijskih in obrtnih izdelkov, omogočila preselitev delov njihove proizvodne verige nazaj v regijo, kar bi prispevalo k njeni ponovni industrializaciji in večji neodvisnosti EU od svetovnih trgov;

16. poudarja, da so ocene učinka v zvezi z geografskimi označbami agroživilskih proizvodov pokazale, da geografske označbe prispevajo tudi k povečanju prihodkov proizvajalcev, pogosto na podeželskih ali obrobni območjih. Vzpostavitev evropskega sistema geografskih označb industrijskih in obrtnih izdelkov bi prav tako morala omogočiti povečanje prihodkov in koristiti teritorialni koheziji. Evropska komisija v študiji, ki jo je objavila leta 2020 o gospodarskih vidikih zaščite geografskih označb nekmetijskih proizvodov⁽³⁾, navaja, da geografske označbe izboljšujejo konkurenčnost proizvajalcev s povečanjem prepoznavnosti njihovih proizvodov in ugleda ter pripravljenosti potrošnikov, da plačajo za proizvode, katerih značilnosti in poreklo so zajamčeni;

17. dodaja, da geografske označbe industrijskih in obrtnih izdelkov prispevajo tudi k oblikovanju in diverzifikaciji kulturne in turistične ponudbe v celotni regiji, na primer z industrijskim turizmom ter izmenjavo strokovnega znanja in metod, temelječih na odličnosti;

18. poudarja vlogo, ki jo lahko imajo in že imajo nekatere lokalne in regionalne oblasti pri podpiranju sektorjev, tako v fazi priprave geografske označbe industrijskih in obrtnih izdelkov (posvetovalni čas) kot pri njihovem izvajanju (razvoj komunikacijskih orodij, podpora certificiranju, pravno svetovanje itd.) in promociji;

Praktični vidiki v zvezi s postopkom registracije, nadzorom in zaščito geografskih označb industrijskih in obrtnih izdelkov

19. poudarja, da bi bilo treba v okviru sistema, ki je skupen vsem geografskim označbam, v največji možni meri upoštevati izkušnje s kmetijstvom in agroživilskimi proizvodi ter dati prednost usklajenemu pristopu, ki bi združeval vidike različnih shem;

20. v zvezi s tem priporoča, da se za zagotovitev skladnosti med obema sistemoma vzpostavi trden mehanizem usklajevanja med ustreznimi službami Evropske komisije, zlasti pri preučevanju vlog, da bi preprečili morebitne spore, povezane z uporabo imen; poziva tudi, naj se geografske označbe industrijskih in obrtnih izdelkov vključijo v evropski register geografskih označb „GI view“, ki že zajema kmetijske geografske označbe;

⁽³⁾ Evropska komisija, Generalni direktorat za notranji trg, industrijo, podjetništvo ter mala in srednja podjetja, *Economic aspects of geographical indication protection at EU level for non-agricultural products in the EU* (Gospodarski vidiki zaščite geografskih označb na ravni EU za nekmetijske proizvode v EU), študija ECORYS, VVA in ConPolicy, 2020.

21. ponavlja svoje stališče, da zaščita geografskih označb industrijskih in obrtnih izdelkov ne bi smela biti časovno omejena in da bi morala biti v vsakem primeru predvidena možnost preklica zaščite pod enakimi pogoji, kot veljajo za geografske označbe za kmetijske proizvode ⁽⁴⁾;
22. meni, da bo za države članice, ki že imajo sistem zaščite, potrebno prehodno obdobje, da se omogoči prilagoditev geografskih označb, ki so bile predhodno registrirane na nacionalni ravni, in njihova vključitev v nov evropski sistem;
23. meni, da bi bilo treba tudi predvideti sistem usklajevanja ali priznavanja, ki bi omogočal zaščito izdelkov, ki že imajo označbo porekla v nekaterih državah članicah;
24. meni, da je uporaba obveznega evropskega logotipa bistvenega pomena, da lahko potrošniki ali stranke prepoznajo ali identificirajo te izdelke;
25. poziva, naj se za geografske označbe industrijskih in obrtnih izdelkov uporablja model postopka registracije kmetijskih proizvodov v dveh fazah, in sicer najprej na nacionalni ali regionalni ravni, odvisno od notranje organizacije države, nato pa še na evropski ravni;
26. priporoča, da se postopek registracije časovno omeji in da ga upravlja Urad Evropske unije za intelektualno lastnino, če je za to pooblaščen;
27. poudarja, da je v zvezi z geografskimi označbami industrijskih in obrtnih izdelkov bistvena povezava med geografskim območjem in izdelkom, zaradi česar sta ključnega pomena tudi človeški dejavnik ter strokovno znanje. Na nekaterih območjih so surovine pošle ali niso več primerne, kljub temu pa so se podjetja in strokovno znanje ohranili ali celo razvili z ustvarjanjem odličnih izdelkov;
28. meni, da morajo biti specifikacije geografskih označb industrijskih in obrtnih izdelkov pregledne in verodostojne, da se zagotovi zaupanje potrošnikov. V njih je treba navesti faze proizvodnje, njihovo lokacijo ali celo njihovo preverjanje in podatke o skladnosti s cilji trajnostnega razvoja;
29. posebno pozornost namenja vprašanju inovacij in raziskav, za kar specifikacije ne bi smele biti ovira. Številna podjetja so inovativna (globalni pristop, oblikovanje, izvor surovin, socialne inovacije, uporaba materialov na biološki osnovi ali recikliranih materialov, uporaba tehnologij, patenti) in ustvarjajo teritorialno dinamiko ter ohranjajo človeško in strokovno skupnost okoli svojih izdelkov;
30. meni, da je treba glede na to, da je geografska označba uradno jamstvo, uvesti zanesljiv nadzor nad gospodarskimi subjekti, da bodo proizvajalci zagotavljali skladnost s specifikacijami ter da bosta zagotovljena varnost in zaupanje potrošnikov;
31. priporoča, da se v ta namen da prednost certificiranju, da bi se zagotovil zunanji in neodvisni nadzor ob sprejemljivih stroških;
32. priporoča uvedbo enake ravni zaščite, kot velja za geografske označbe za kmetijske proizvode, zlasti tako da države članice sprejmejo ustrezne upravne ali pravne ukrepe za preprečevanje ali odpravljanje nezakonite uporabe geografskih označb industrijskih in obrtnih izdelkov;
33. poudarja, da bi morala pravila o zaščiti geografskih označb industrijskih in obrtnih izdelkov vključevati zaščito na internetu;
34. meni, da so skupine proizvajalcev, ki za svoje izdelke prejmejo geografsko označbo, stebri sistema geografskih označb industrijskih in obrtnih izdelkov, saj skrbijo za priznavanje geografskih označb in njihovo vsakodnevno upravljanje. Njihova vloga mora biti močna v smislu spremljanja, zaščite in promocije geografskih označb;
35. ponavlja svoje stališče, da bi bilo v posebnih in utemeljenih primerih smiselno določiti, da se registracija geografske označbe dodeli enemu samemu subjektu, pod pogojem, da ima vsak nov proizvajalec, ki spoštuje pravila o geografskih označbah, dostop do geografske označbe ⁽⁵⁾;
36. meni, da stroški, povezani s postopkom prijave in registracije, ne bi smeli odvracati proizvajalcev in bi morali biti v obliki enkratnega prispevka, kot je pristojbina za registracijo. V zameno bi morali biti stroški, ki jih nosijo pristojni javni organi na nacionalni ravni, omejeni na odrejanje, spodbujanje in po potrebi kontrolo nadzora ter na izvrševanje upravnih ali pravnih ukrepov za preprečevanje nezakonite uporabe geografskih označb industrijskih in obrtnih izdelkov;

⁽⁴⁾ Prav tam.

⁽⁵⁾ Prav tam.

Vidiki, povezani s trgovino in konkurenco

37. poudarja, da se izdelki z geografsko označbo tržijo po različnih kanalih, kot so kratke dobavne verige, internet ali poslovni kanali, kot sta gostinstvo in hotelirstvo. Zaščita, ki jo zagotavlja geografska označba, bi omogočila razvoj teh trgov, na primer z vključitvijo teh košaric izdelkov v regionalne in/ali nacionalne promocijske kampanje ali kot del promocije industrijskega turizma;

38. poziva Evropsko komisijo, naj za spodbujanje trajnostnih javnih naročil pojasni, v kakšnem obsegu je mogoča uporaba geografskih označb industrijskih in obrtnih izdelkov v postopkih javnih naročil na podlagi objektivnih okoljskih meril, kot so kratke dobavne verige in internalizacija eksternih stroškov;

39. opozarja, da se številni industrijski in obrtni izdelki z geografskimi označbami izvažajo in potrebujejo zaščito v Evropi in zunaj nje. Če kolektivne strategije za geografske označbe in vključena podjetja nimajo širše zaščite, ne morejo biti v celoti učinkoviti, kar slabi varstvo pravic industrijske lastnine ter ohranja prakse ponarejanja in nelegalne konkurence, zaradi katerih so podjetja, ki so pogosto na podeželju, v vse slabšem položaju. To zaščito bi bilo treba razširiti na uvožene izdelke s poreklom iz tretjih držav, ki so dani na trg EU;

40. na koncu poudarja, da bi evropska uredba o geografskih označbah industrijskih in obrtnih izdelkov omogočila njihovo vključitev na seznam proizvodov, zajetih v trgovinskih sporazumih EU s tretjimi državami, s čimer bi zagotovili njihovo zaščito na ključnih trgih;

41. zato poziva Evropsko komisijo, naj za zaščito geografskih označb industrijskih in obrtnih izdelkov v Evropski uniji pripravi ustrezen predlog uredbe ter ga predloži v razpravo in odločanje, pri čemer naj upošteva razmisleke in priporočila, navedene v tem mnenju; zavezuje se, da jo bo pri tem podpiral in aktivno sodeloval.

V Bruslju, 13. oktobra 2021

Predsednik
Evropskega odbora regij
Apostolos TZITZIKOSTAS